

OD SREDNJEVEŠKE DRAME DO LJUDSKE SCENSKE IGRE

Sodobno znanstveno raziskovanje potrebuje na eni strani specializirane strokovnjake, na drugi strani pa tudi ljudi s široko razgledanostjo, da zmorejo poseči na področja drugih strok, kadar to terja problem, ki ga obravnavajo. To ne velja le za tehnične znanosti, marveč enako za humanistične, med njimi zlasti za etnologijo. Medtem ko recimo raziskovalec oblikovne zgradbe neke umetne pesnitve morda še lahko omeji na uporabo literarno teoretičnih metod, mora raziskovalec ljudske pesmi nujno upoštevati tudi glasbeno teoretične. Raziskovanje šeg vključuje poznavanje zgodovinskih, pravnih, teoloških in drugih dejstev, ne nazadnje zakonitosti scenske igre, saj je v ljudskih šegah vse polno dramskih sestavin.

Zato ni naključje, da se nam novo delo o nekaterih začetkih gledališke umetnosti oz. scenskega prikazovanja obeta prav od etnologa, dr. NIKA KURETA. Njegovo zanimanje za dramatik, ki mu je bila posvečena že seminarska naloga na romanistiki in prva etnološka objava (priredba Drabosnjakovega Izgubljenega sina, 1934), je morda sploh osrednje gibalno Kuretovega dela. Lahko se reče, da je nanovo odkril slovensko ljudsko gledališče in igranje, ki ga veže s šegami, kot kaže njegova knjiga „Ziljsko štehanje in njegov evropski okvir“ (1963). K ljudskemu gledališču, ki je kajpak povezano z maskami in šegami, ga je bil privedel France Kotnik, ko ga je bil seznanil z Drabosnjakom. Torej je razumljivo, da je l. 1954, ko je prišel v Inštitut za slovensko narodopisje SAZU, prevzel sekcijo za ljudske šega in igre.

Sicer je posamične ljudske šega raziskoval in opisoval z raznih vidikov v večjih in manjših razpravah, nato pa svoje izsledke strnil v delo, ki pomeni doslej najboljše in najizčrpniji prikaz slovenskih koledarskih šeg. Izšlo je v štirih knjigah s skupnim naslovom „Praznično leto Slovencev“ (1965–1971). Zanj je dobil Pitrejevo nagrado v Palermu (1971) in kot prvi etnolog nagrado Sklada Borisa Kidriča (1972). Ko se je poglobljal v ljudske igre in šege, ni mogel mimo mask. V mednarodnem zborniku „Masken in Mitteleuropa“, ki je izšel na Dunaju 1955., je objavil prvi pregled slovenskih mask in zanj dobil istega leta v Palermu Pitrejevo premijo za najboljšo razpravo leta. Seveda je nadrobno raziskovanje nadaljeval in upamo, da bo tudi to sintezo svojih dognanj kmalu objavil v samostojni knjigi.

Kuretova bibliografija je sploh zelo obsežna, saj se je kot malokateri njegovih strokovnih kolegov razdajal na vse strani. Poleg znanstvenih in strokovnih razprav je pisal poljudne članke, priložnostne zapise, ocene in knjižna poročila. Objavljal je v publikacijah SAZU, v etnoloških zbornikih in časopisih, v raznem periodičnem tisku in v dnevnikih. Veliko njegovega je izšlo v tujih jezikih, tako da uživa med inozemskimi kolegi od vseh slovenskih etnologov največji ugled. Dokaz za to so mednarodne nagrade, zlasti najpomembnejša med njimi, Herderjeva nagrada, podeljena na Dunaju, ki je doslej ni dobil noben drug slovenski etnolog.

Kuret je posegel tudi na področje etnološkega filma, saj je vrsto let zastopal Slovenijo v Jugoslovanskem komiteju za etnografski film in inštitut je pod njegovim vodstvom posnel več dokumentarnih filmov. Pomemben delež je prispeval k etnološki bibliografiji, ker je 20 let zalagal s slovenskim gradivom v Švicci izhajajočo Internationale volkskundliche Bibliographie.

Zdi se, da mu je bila etnologija nekako usojena: na Jurjevo je bil rojen, za Miklavža so ga imenovali, po priimku je skoraj v sorodu s kurentom — saj je moral postati etnolog, raziskovalec ljudskih šeg; čeprav je do poklicnega ukvarjanja z etnologijo prišel po ovinkih. Po maturi se je bil namreč vpisal na romanistiko in po diplomii desetletja poučeval francoščino na srednjih šolah. V življenju mu ni bilo zmeraj lahko, tudi bolezen mu ni prizanašala, namesto priznanja je večkrat žel nerazumevanje. Vendar je vse prenašal z vedrino, ki izhaja iz dobrohotnosti in notranje harmonije, iz predanosti delu in veselja do stroke. Kdor ga videva, kako jo zvravnano, s prožnim korakom ubira proti poslopju Slovenske akademije znanosti in umetnosti, ne bo verjel, da si je ta mož naložil že sedem križev in osmega pol, in da je za njim skoraj pol stoletja etnološkega dela.

ZMAGA KUMER

O OCENI DVEH PLOŠČ V GLASNIKU

Dragi prijatelji, ki v potu svojega obraza izdajate Glasnik slovenskega etnološkega društva, ga pišete in mi ga pošiljate: ob oceni obeh plošč, ki sem jih pripravil (v potu svojega obraza in za ceno najbridkejšega razočaranja, a to gre na rovaš Helidona) za zaslužno ljubljansko diskografsko hišo, ki jih je za svoje tuje bralce v angleškem jeziku objavil Glasnik, sem vsekakor zelo zadovoljen in počaščen (malce počaščen bi bil tudi, ko bi kako slovensko glasilo objavilo kako slovensko recenzijo za slovenske bralce: sam nisem doslej videl nobene!). Vendar ne morem povsem mirnega srca mimo nekaj napak, ki jih recenzent ponuja tujim bralcem. Omenil bom le dve, ki sta me nekoliko bolj razdražili mimo one kar zajetne norme, ob kateri smo se navadili korakati naprej po špartansko, ne da bi z očesom trenili.

„Št. Peter Slovenov“ je stoodstoten kalk po italijanskem — nekdanj uradnem — imenu tega kraja „S. Pietro degli Slavi“. Po našem se kraj imenuje Špeter. Ali mi lahko recenzent pojasni, čemu rabi italijanski kalk namesto za nas edino veljavnega slovenskega imena? Literature o tem je dovolj, da se ni treba nikomur skriti za „rabo“ nekaterih neodgovornih časnikarjev.

O Reziji pa recenzent trdi, da „cattle breeding is the most important part of economy here“: človeku, ki hodi v Rezijo komaj dvanajst let in je doživel hiranje in smrt živinoreje in sploh domačega kmečkega gospodarstva, se postavlja vprašanje: ali je recenzent tako star, da pomni Rezijo v cvetu živinorejske nege, in je zdaj tako betežen, da ne more slediti razvoju stvari in se opira na že zdavnaj preperelo literaturo, ali — če je mlad — spada v kategorijo zamiznih raziskovalcev in specialistov, ki pišejo črke in stavke lahkega srca, saj jih nobena stvarnost ne boli. Kdorkoli je bil le enkrat v Reziji — v časih, ko je tja hodil Baudouin de Courtenay ali pred kratkim — ve, da sta bili njiva in živinoreja le podporna, delna zaposlitev Rezijanov, ki jih ni nikoli obranila pred lakoto.

Brez zamere, prosim: skušajmo biti stvarnejši.

PAVLE MERKU